

15.11.2005.

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

**PAR ĪSTENOTAJIEM PASĀKUMIEM
VALSTS UN PRIVĀTĀS PARTNERĪBAS
VEICINĀŠANĀ**

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS	4
2. ĪSTENOTO PASĀKUMU KOPUMS VPP VEICINĀŠANĀ	6
2.1 VPP POLITIKAS REALIZĀCIJA	6
2.2 TIESISKĀS VIDES PILNVEIDOŠANA	9
2.3 ATBALSTS VPP PROJEKTU REALIZĀCIJĀ	9
2.3.1 VPP IZPRATNES VEICINĀŠANA.....	10
2.3.2 KONSULTATĪVAIS ATBALSTS VPP PROJEKTU REALIZĀCIJAI	10
3. VPP SEKTORI	13
4. NOBEIGUMS	17

SAĪSINĀJUMI

VPP	Valsts un privātā partnerība
IKP	Iekšzemes kopprodukts
MK	Ministru kabinets
EM	Ekonomikas ministrija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
UNCITRAL	Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās Tirdzniecības Noteikumu komisija
ERAB	Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka
IFC	Starptautiskā Finanšu organizācija (Pasaules Bankas struktūrvienība)

1. IEVADS

Pēdējos desmit gados pasaulē mēģina rast risinājumus sekmīgai publisko pakalpojumu sniegšanai, infrastruktūras attīstīšanai un uzturēšanai, kas veicinātu ekonomisko izaugsmi un nodrošinātu sabiedrības labklājību. Valsts budžeta līdzekļi ir nepietiekami, lai tieši finansētu nepieciešamās vajadzības. Ierobežotā valsts budžeta līdzekļu pieejamība investīciju projektu īstenošanai nozīmē nepietiekamu infrastruktūras uzturēšanu un attīstību, kas tautsaimniecībā rada negatīvas sekas, samazinot sabiedriskā sektora efektivitāti, valsts pamatlīdzekļu vērtību un to ekonomisko atdevi.

Līdz ar to, meklējot iespējamus resursus tālākai infrastruktūras un sniegto pakalpojumu attīstībai, lai varētu turpināt tautsaimniecības izaugsmi, ir skaidrs, ka valstij agrāk vai vēlāk ir jāsāk skatīties, kā attīstīt publisko infrastruktūru un pakalpojumus partnerībā ar privāto sektoru. Šīs sadarbības ietvaros ir izveidojusies un attīstījusies valsts un privātā partnerība (turpmāk - VPP).

VPP nav jauns jēdziens, jo atsevišķi tās veidi ir novērojami jau senā vēsturē. VPP dažādie veidi un līgumiskās attiecības līdz mūsdienām ir tikušas nepārtraukti uzlabotas, pārskatot precedentus un uzlabojot sabiedrības ieguvumus no šādas partnerības.

VPP ir sadarbība starp valsts vai pašvaldības institūciju un privātā sektora komersantu, kuras ietvaros kāds publiskais pakalpojums vai objekts uz līguma pamata tiek nodots privātajam komersantam uz noteiktu laika periodu un nosacījumiem, lai nodrošinātu publiskos pakalpojumus, piemēram, dzeramā ūdens nodrošināšana, atkritumu apsaimniekošana, autoceļa būvniecība u.t.t. Tradicionāli šos pakalpojumus ir nodrošinājuši valsts vai pašvaldība ar savu iniciatīvu un resursiem, bet VPP šo pakalpojumu nodrošināšanā tiek iesaistīts privātais kapitāls, atbilstoši sadalot finansiālos un kompetences ieguldījumus, riskus un ieguvumus.

VPP parasti tiek iesaistīti pakalpojumi vai objekti, kurus valsts nevēlas privatizēt un grib paturēt savā kontrolē, bet to uzturēšanai ir nepieciešami kapitālieguldījumi. Ar VPP ir iespējams veicināt privātā kapitāla un administrēšanas metožu piesaisti tautsaimniecībā, uzlabot sniegto pakalpojumu kvalitāti, kā arī nodrošināt valsts resursu racionālāku izmantošanu.

Kopīgā iezīme jebkurā VPP ietvaros ir tās spēja apvienot abu sektoru stiprās puses, izmantojot privātā komersanta jaunievedumu spējas pakalpojumu sniegšanā, un racionāli lietojot valsts budžeta līdzekļus.

Izmantojot VPP, valsts var vairāk uzmanības pievērst plānošanai un uzraudzībai.

Galvenokārt, "vecajās" Eiropas Savienības (turpmāk - ES) dalībvalstīs, VPP jau šobrīd ir kļuvis par tradicionālu mehānismu publisko investīciju projektu realizācijā, un publiskajam sektoram VPP ir ļāvusi realizēt nozīmīgu skaitu infrastruktūras projektu, kas tradicionāli nebūtu realizēti vispār, vai finansējums tiem būtu jāgaida vēl ilgu laiku.

Latvijā tiesiskais pamats valstij un pašvaldībām veidot VPP projektus un nodot pakalpojumu sniegšanas tiesības privātajam sektoram tika radīti 2000.gada 20.janvārī, kad Latvijas Republikas Saeima pieņēma Koncesiju likumu. Tomēr līdz šim brīdim VPP netiek plaši realizēta un Koncesiju reģistrā ir reģistrēti tikai 14 salīdzinoši mazi koncesiju līgumi, kas ir ļoti zems rādītājs, ņemot vērā milzīgo nepieciešamību pēc investīciju projektiem Latvijā.

Mazajai VPP projektu izplatībai tautsaimniecībā ir vairāki cēloņi, būtiskākie – pieredzes trūkums šādu projektu realizācijā un vispārīgais zināšanu trūkums par VPP.

Lai novērstu šīs problēmas, Ministru kabinets (turpmāk - MK) 2005. gada 22.martā apstiprināja politikas plānošanas dokumentu „Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes” (turpmāk – Pamatnostādnes), kurā tiek paredzēti skaidri rīcības virzieni VPP projektu veicināšanai.

Pamatojoties uz MK komitejas sēdes protokolā Nr.33 2§ *Plāna projekts "Par Latvijas Valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu rīcības plānu 2005.-2009.gadam"* noteikto, Ekonomikas ministrija ir sagatavojusi ziņojumu (turpmāk – Ziņojums) par aktivitātēm valsts un privātās partnerības veicināšanām.

Ziņojums apskata:

1. Īstenoto pasākumu kopumu valsts un privātās partnerības veicināšanā
2. Piemērojamās tautsaimniecības sektoros VPP projektu realizācijai.

2. ĪSTENOTO PASĀKUMU KOPUMS VPP VEICINĀŠANĀ

Latvijā priekšnoteikumi VPP darījumiem tika radīti līdz ar Koncesiju likuma apstiprināšanu Saeimā 2000.gada 20.janvārī. Tomēr neraugoties uz tiesiskās bāzes izveidi, VPP darījumu potenciāls joprojām saglabājās zems, un tāpēc MK 2002.gada aprīlī apstiprināja „Koncesiju veicināšanas (privātā kapitāla piesaiste valsts funkciju veikšanai) koncepciju”, kura paredzēja veikt grozījumus virknē normatīvo aktu, paredzot:

- Ekonomikas ministrijai (turpmāk - EM) VPP politikas izstrādes funkciju (Atbilstoši Ministru kabineta 29.04.2003 noteikumu Nr.238 „Ekonomikas ministrijas nolikums” (turpmāk – nolikums), 5.11 punktā minētajam, ministrija izstrādā valsts un privātās partnerības politiku un koordinē tās īstenošanu);
- Latvijas Attīstības aģentūrai¹ uzsākt veikt VPP veicināšanu.

2.1 VPP politikas plānošana

Īstenojot nolikumā noteikto, EM ir identificējusi būtiskākās problēmas VPP mehānisma izmantošanai:

- a) publiskie investīciju plāni neparedz iespēju attīstīt publisko infrastruktūru un pakalpojumus izmantojot privāto kapitālu, tādejādi tiek kavēta gan veiksmīga VPP attīstība, gan arī netiek izmantotas tās iespējas, ko VPP var sniegt;
- b) VPP procesu atbalstošo instrumentu trūkums, jo atbilstoši starptautiskajai pieredzei, ir virkne VPP procesu atbalstošo instrumentu – vadlīnijas, standartizēti dokumenti un valsts atbalsts projektu sagatavošanā. Šādā veidā var tikt nodrošināta VPP līguma kvalitāte un mazinātas administratīvās izmaksas projekta sagatavošanai, kas dažkārt var sastādīt 5-12% no kopējām projekta izmaksām²;

¹ Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) ir Latvijas ir LR Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esoša valsts iestāde. Tā darbojas kopš 1993.gada, kad tika dibināta bezpeļņas organizācija valsts akciju sabiedrība „Latvijas Attīstības aģentūra”, kas 2003. gadā tika reorganizēta par valsts aģentūru „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra”.

² Michael Klein (ed.): *Concessions for infrastructure. A guide to their design and award*, World Bank, www.worldbank.org

- c) labākajai starptautiskajai praksei atbilstošu VPP projektu trūkums, kas varētu tikt izmantoti, kā piemēri;
- d) vispārīgo zināšanu trūkums par VPP mehānismu.

Lai novērstu šīs problēmas, MK 2005. gada 22.martā ir apstiprinājis politikas plānošanas dokumentu „Latvijas valsts un privātās partnerības pamatnostādnes”, kurā tiek paredzēti skaidri rīcības virzieni VPP projektu veicināšanai:

- a) Koordinēta VPP procesā iesaistīto institūciju un organizāciju darbība;
 - izveidot VPP Konsultatīvo Padomi,
 - identificēt un analizēt valsts pārvaldes iestāžu atbildību un lomu VPP procesa ietvaros.
- b) VPP izpēte nozaru griezumā;
 - veikt tautsaimniecības nozaru analīzi VPP skatījumā, identificējot piemērotākos sektorus VPP projektu norisei, un identificējot VPP modeļa piemērotību reģionālās attīstības kontekstā.
- c) VPP procesu veicinošu instrumentu izveide;
 - laikā no 2006.-2009.gadam veikt priekšizpētes potenciāliem VPP projektiem VPP finansēšanas modeļa piemērotības izvērtēšanai,
 - izstrādāt VPP projektu vadības cikla metodoloģiju, un veikt tās regulāru precizēšanu,
 - izstrādāt VPP projekta tipveida līgumu.
- d) Tiesiskā ietvara sakārtošana;
 - izstrādāt un iesniegt izskatīšanai MK ES direktīvām atbilstošu Koncesiju likumu, un saistošos MK noteikumus,
 - izstrādāt informatīvo materiālu par jauno Koncesiju piešķiršanas likumu,
 - katru gadu sagatavot ziņojumu un iesniegt EM par identificētajiem administratīvajiem šķēršļiem VPP projektu realizācijai, kā arī nepilnībām un šķēršļiem normatīvajos aktos ([nozaru griezumā]), kas kavē šādu projektu realizāciju,
 - sagatavot informāciju par VPP projektu ietekmi uz valsts budžetu un parādu.

e) VPP izpratnes un zināšanu pilnveidošana;

- izveidot vienotu mājas lapu internetā par VPP, kurā būtu apkopota visa informācija - skaidrojošie materiāli, normatīvie akti, metodoloģija un vadlīnijas, tipveida dokumenti, aktualitātes, situācijas raksturojums, informācija no ārvalstīm, aktuālākās saites,
- organizēt informatīvos seminārus publiskajām institūcijām par VPP projektu vadības cikla metodoloģiju un tipveida dokumentiem, kas ir nepieciešami VPP projektu sagatavošanai,
- izstrādāt VPP komunikāciju stratēģiju,
- atbilstoši VPP komunikāciju stratēģijā noteiktajam, uzsākt VPP komunikāciju stratēģija minētos uzdevumus pasākumus.

Realizējot Pamatnostādnēs izvirzīto mērķi - panākt, lai VPP kļūst par nozīmīgu mehānismu publisko pakalpojumu un infrastruktūras nodrošināšanā, tiek plānoti sekojoši politikas rezultāti un sasniegšanas rādītāji:

Politikas rezultāti	Sasniegšanas rādītāji
Lielāks realizēto investīciju projektu skaits ar privātā sektora resursu piesaisti	1) Realizēto VPP projektu skaita pieaugums par 30% gadā (atskaites punkts – TM sniegtā informācija par 14 reģistrētajiem koncesijas projektiem Uzņēmumu Reģistrā uz 02/12/2004); 2) Realizēto VPP projektu apjoms 1% no IKP.
Sakārtota VPP procesu regulējošā un veicinošā vide	- VPP procesu regulējošo normatīvo aktu atbilstība starptautiskajām normām - Stiprināta institucionālā kapacitāte: <ul style="list-style-type: none"> - noorganizētie 5 reģionālie semināri; - reizi pusgadā izstrādāti un publicēti

	Informatīvie bukleti par VPP norisēm valstīm; - izstrādāta VPP projekta cikla metodika.
--	--

2.2 Tiesiskās vides pilnveidošana

Paralēli politikas plānošanas dokumentu izstrādei, un ņemot vērā to, ka ir pieņemtas jaunas Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas – 2004/17/EK, kas koordinē līgumu piešķiršanas procedūras subjektiem, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu jomā, un 2004/18/EK, kas koordinē līgumu piešķiršanas būvdarbu, piegāžu un pakalpojumu sektoros, kā arī saņemtos Eiropas Komisijas (turpmāk - EK) Iekšējā Tirgus ģenerāldirektorāta norādījumus attiecībā uz atsevišķu normu pilnveidošanu Latvijas likumdošanā, EM ir izstrādājusi normatīvā akta projektu „Koncesiju likums”.

Normatīvā akta projekta izstrādē ir tikuši piesaistīti arī starptautiskie konsultanti, Zviedrijas starptautisko juridisko konsultāciju uzņēmums „Manheimer Swartling”, kuram darba uzdevumu gatavoja Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas (turpmāk – ERAB) un EM speciālisti. Konsultāciju izmaksas tika segtas no ERAB tehniskās palīdzības līdzekļiem.

Normatīvā akta projekts ir izstrādāts ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas (turpmāk - ANO) Starptautiskās Tirdzniecības Noteikumu komisijas (UNCITRAL) vadlīnijas „*Model legislative provisions on privately financed infrastructure projects*” (ANO Ģenerālās Asamblejas rezolūcija 09/09/2003), starptautisko tiesību praksi, un citu ES dalībvalstu pieredzi (Lietuva, Čehija).

Normatīvā akta projekts paredz radīt labvēlīgu vidi privātā kapitāla piesaistei publiskās infrastruktūras un pakalpojumu nodrošināšanai. Tiek plānots, ka tuvākajā laikā tas tiks iesniegts izskatīšanai MK.

2.3 Atbalsts potenciālo valsts un privātās partnerības pilotprojektu realizācijai (sadarbībā ar LIAA)

Īstenojot EM nolikumā minēto un ievērojot „Koncesiju veicināšanas (privātā kapitāla piesaiste valsts funkciju veikšanai) koncepcijā” noteikto

uzdevumu, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (turpmāk - LIAA), kopīgi ar EM, ir uzsākusi VPP veicināšanu divos virzienos:

- 1) VPP izpratnes veicināšana;
- 2) tiešais darbs ar VPP projektiem.

2.2.1 VPP izpratnes veicināšana

EM kopīgi ar LIAA ir veikusi virkni aktivitāšu izpratnes paplašināšanai par jautājumiem, kas ir saistīti ar VPP. EM un LIAA speciālisti ir piedalījušies un organizējuši virkni aktivitāšu, tai skaitā:

- a) zināšanu nodošana par VPP plašākai sabiedrībai;
 - informatīvā materiāla izstrāde „VPP – efektīvs instruments tautsaimniecības attīstībai”, 10/2003;
 - prezentācijas Tautsaimniecības padomē, Mazo un vidējo uzņēmumu un Amatniecības padomē, Latvijas Pašvaldību savienībā, Latvijas Lielo Pilsētu apvienībā, Eiropas Komisijas TAIEK semināri Rīgā un Jelgavā, dalība Pasaules Bankas (IFC) organizētajos semināros Rīgā, Ogrē, Daugavpilī, Kuldīgā, Jelgavā;
 - LIAA ikgadējie informatīvie semināri par VPP izmantošanas iespējām publiskā sektora infrastruktūras attīstības projektu finansēšanā un realizācijā (06/2004, 04/2005);
 - u.c. semināri (iesk. privātā sektora organizētie).
- b) metodiskā atbalsta instrumentu izstrāde;
 - pētījums *“Kritēriju un atbilstošās metodoloģijas izstrāde lietderīgākā projekta finansēšanas modeļa izvēlei publisko investīciju projektiem Latvijā”*, (Ernst & Young), 2004, kas ļauj noteikt, vai potenciālo publiskā sektora projektu ir izdevīgāk realizēt ar publiskajiem vai privātajiem līdzekļiem;
 - izstrādāts “VPP projektu cikla rokasgrāmata” projekts, kas aptver tādus jautājumus kā VPP projektu sagatavošana, finanšu vadība, iepirkums, uzraudzība, 2005.

2.2.2 Darbs ar apzinātajiem un plānotajiem VPP projektiem

LIAA un EM sniedz konsultatīvo atbalstu potenciālo VPP projektu realizētājiem, informējot tos par:

EMZino_260905_VPP; Informatīvais ziņojums Par īstenotajiem pasākumiem valsts un privātās partnerības veicināšanā

- (a) piemērojamo VPP darījuma veidu;
- (b) piemēroto iepirkuma procedūras veikšanu;
- (c) finanšu, ekonomiskajiem aprēķiniem, to veikšanas kārtību;
- (d) iespējamajiem projekta līguma juridiskajiem risinājumiem;
- (e) un citiem VPP jautājumiem.

LIAA sadarbībā ar EM ir sniegusi (sniedz) konsultatīvo atbalstu sekojošiem valsts un pašvaldības VPP projektiem:

Projekts	Projekta mērķis
<i>Ēku/Mājokļu būvniecības sektors</i>	
1. Salaspils novada domes projekts „Mājokļu būvniecība ar sociālajiem dzīvokļiem Salaspilī”	Aktuālo dzīvokļu jautājumu risināšana, samazināt pašvaldībai nepieciešamos resursus dzīvojamo māju būvniecībai un to tehniskai uzturēšanai, kā arī nodrošināt ēku atbilstību Eiropas Savienības direktīvu prasībām.
2. Jēkabpils pilsētas domes projekts „Daudzdzīvokļu nama renovācija un sociālo dzīvokļu izveide”	Renovēt pilsētas teritorijā esošo nepabeigto daudzdzīvokļu namu, lai būtu iespējams izveidot atsevišķu bloku ar sociālajiem dzīvokļiem
3. Jēkabpils pilsētas domes projekts „Sociālie nami Jēkabpils pilsētā”	Izveidot daudzdzīvokļu namus ar sociālajiem dzīvokļiem, nodrošinot dzīvojamās platības sociālās atstumtības riskam pakļautajām iedzīvotāju grupām
4. Cēsu pilsētas domes projekts „Mājokļu un sociālo dzīvokļu būvniecība Cēsīs”	Īstenot mājokļu politiku, nodrošināt vides pieejamību, dzīvojamo māju pieguļošo teritoriju pielāgot maznodrošināto, īpaši iedzīvotāju ar kustību traucējumiem, vajadzībām.
5. Iekšlietu ministrijas projekts „Ventspils pilsētas un rajona policijas pārvaldes administratīvās ēkas būvniecība”	Policijas pārvaldes ēkas celtniecība un apsaimniekošana piesaistot privāto kapitālu, t.i., projekta realizācija izmantojot VPP shēmu
<i>Izglītības iestāžu (bērnudārzu, skolu) renovācija un būvniecības sektors</i>	
6. Cēsu pilsētas domes projekts „Jaunas pirmsskolas izglītības iestādes būvniecība Cēsīs”.	Risināt pirmsskolas iestāžu trūkumu pilsētā un šī pakalpojuma nodrošināšanu pilsētas iedzīvotājiem
7. Ogres novada Domes projekts „Ogres mākslas skolas renovācija”.	Veicot Ogres Mākslas skolas ēkas un telpu kompleksu renovāciju, uzlabot izglītības infrastruktūras kvalitāti un efektivitāti Ogres novadā, kā arī nodrošināt labvēlīgu un drošu mācību un darba vidi skolas audzēkņiem un pedagogiem, kā arī nodrošināt kultūrizglītības pieejamību ikvienam interesentam.
8. Tukuma pilsētas Domes projekts „Tukuma 2. pamatskolas būvniecība un apsaimniekošana”	Celt izglītības kvalitātes līmeni, uzbūvējot jaunu un modernu skolu un nodrošinot labākus uzturēšanās apstākļus skolēniem un pedagogiem
<i>Enerģētikas sektors</i>	
9.	Ar LIAA Pārstāvniecību ārvalstīs palīdzību norit darbs pie Ventspils pilsētas

koģenerācijas stacijas būvniecības projekta īstenošanas pēc VPP shēmas - stratēģiskā investora piesaistes	
10. Siguldas novada domes projekts „Siltumapgādes pakalpojumu sniegšana Siguldā”	Siguldas pilsētas siltumapgādes sistēmas rekonstrukcija, tādējādi nodrošinot efektīvāku siltumapgādes risinājumu
11. Talsu pilsētas domes projekts: „Ielu apgaismojuma rekonstrukcija Talsu pilsētā”	Veikt pilnīgu pilsētas ielu apgaismojuma rekonstrukciju.
12. Jēkabpils pilsētas domes projekts „Jēkabpils pilsētas siltumapgādes sistēmas rekonstrukcija”	Veikt Jēkabpils pilsētas siltumapgādes sistēmas rekonstrukciju, tādējādi nodrošinot efektīvāku siltumapgādes risinājumu pilsētā.
13. Ar LIAA Pārstāvniecību ārvalstīs palīdzību norit darbs pie Rīgas pilsētas ielu apgaismojuma renovācijas projekta īstenošanas pēc VPP shēmas - stratēģiskā investora piesaistes;	
<i>Ceļu remonta un būvniecības sektors</i>	
14. Satiksmes ministrijai apzina VPP instrumenta piemērošanas iespējamību valsts galvenajos autoceļos; norisinājušās EM/LIAA un Satiksmes ministrijas tikšanās par VPP piemērošanas aspektiem, darba uzdevumu izstrādi, piemērotākās iepirkuma procedūras izvēli.	
15. Cēsu pilsētas domes projekts „Cēsu pilsētas ielu remonts”	Uzlabot pilsētas satiksmes infrastruktūru un atslogot pilsētas vēsturisko centru no intensīvas auto satiksmes.
16. Rīgas pilsētas domes projekts „VIA Baltica Ziemeļu Šķērsojums”	Izbūvēt Trans-Eiropas nozīmes ceļu posmu, atslogojot Rīgas pilsētas satiksmes plūsmas un nodrošinot tranzīta satiksmes plūsmu pa Baltica Ziemeļu Šķērsojumu.
<i>Uzņēmējdarbības inovāciju atbalsta infrastruktūra:</i>	
17. Smiltenes pilsētas domes projekts „Ziemeļvidzemes augsto tehnoloģiju inovāciju centrs”.	Izveidojot Ziemeļvidzemes augsto tehnoloģiju inovāciju centru, izvirzīt Latviju ģipša apstrādes un ražošanas augstākajās pozīcijās pasaulē. Projekts ietver α -formas augststiprīgās ģipša pushidrāta un anhidrīda saistvielas un sulfopora kompleksas ražotnes izveidi, pētniecības, testēšanas darbu veikšanu, kā arī speciālistu sagatavošanu darbam ar augstajām tehnoloģijām.

3. VPP SEKTORI

Pirms detalizētās VPP tautsaimniecības sektoru analīzes, ir noderīgi apskatīt būtiskākos publiskā un privātā sektora sadarbības pamatprincipus³:

- sekmēt kvalitatīvu un lietderīgu publisko investīciju projektu realizāciju, kuri sniedz pierādījumus par „ieguldījumam atbilstošās vērtības (IAV) ⁴” esamību projektā,
- veicināt atbilstošu un samērīgu risku identifikāciju, kvantifikāciju un pārdali VPP projektos.

Projektam dzīves cikla laikā ir jānodrošina augstākas kvalitātes infrastruktūra/pakalpojumu pie zemākām izmaksām, kas praksē, galvenokārt, ir iespējams panākot apjoma ekonomikas (*economy of scale*) efektu⁵, jo sākotnējās izmaksas (projekta konsultantu apmaksas (finanšu/risku, juridiskie, tehniskie konsultanti), projekta priekšizpētes izstrāde, konkursa dokumentācijas sagatavošana, konkursa dokumentācijas izvērtēšana, termiņu nobīdes) neatkarīgi no projekta lieluma, lielākajā daļā gadījumu būs vienādas⁶.

Līdz ar to, tieši projekta lielums visbiežāk būs kritiskais aspekts, lai izvērtētu finanšu un ekonomiskos ieguvumus visā potenciālā VPP projektam dzīves cikla laikā, un atbildētu uz jautājumu, vai privātā kapitāla piesaiste ir izdevīga publiskajai personai.

³ *Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes*, Ministru kabinets, 23/03/2005

⁴ Ieguldījuma atbilstošā vērtība⁴ (IAV) - vislabvēlīgākā izmaksu un kvalitātes kombinācija, lai apmierinātu lietotāja (sabiedrības) prasības. IAV analīzi izmanto, lai noteiktu ieguldījumu finansiālo lietderību, pakalpojuma kvalitāti, pakalpojuma vadības integritāti, kas saista pakalpojuma samaksu ar izpildījumu un kas ir viegli pārraugāma un kontrolējama. IAV novērtēšana ir kompleksa procedūra, kas ietver daudzas komponentes, jo IAV novērtējums neietver tikai finansiālu analīzi, tas ietver arī vairāku kvalitatīvu rādītāju izvērtējumu.

⁵ Apjoma ekonomika - zemāku izmaksu panākšana pie lielāka ražošanas apjoma. Būtiskākie faktori, kas to ietekmē:

- darbaspēka specializācija,
- tehnoloģiskie faktori (tehnoloģijas piemērotība/replikācija vairākās projekta komponentēs),
- automatizēto iekārtu izmantošana (samazina darbaspēku, panākot zemākas izmaksas, samazinot produkta izmaksas, tā paaugstinot pakalpojuma/ražošanas produktivitāti),
- apjoma atlaides (panākot apjoma atlaides, piemēram, iepirkumos),
- finanšu faktori (piemēram, uzņēmumi pie lielāka finansējuma apjoma var panākt zemākas procentu likmes).

⁶ Michael Klein (ed.): *Concessions for infrastructure. A guide to their design and award*, World Bank, www.worldbank.org, 23.lpp.

Ja lielajos VPP infrastruktūras projektos (5-10 miljoni latu un vairāk) apjoma ekonomikas efekts ir salīdzinoši vienkāršāk panākams, pieņemot, ka šādos projektu konkursos pieteiksies lielākie komersanti, tad mazos un vidējos VPP projektos (zem 5 miljoniem latu), apjoma ekonomikas efekts ir panākams grupējot vairākus līdzīga rakstura projektus, piemēram, ūdenssaimniecības projektu attīstība reģionā, nevis tikai vienā pilsētā, tā panākot ne vien apjoma ekonomikas efektu, bet arī samazinot projekta sagatavošanas izmaksas, kas rastos attīstot šāda veida projektus individuāli.

Nemot vērā to, ka VPP Latvijā ir tikai sākotnējā attīstības stadijā, lai apskatītu tos tautsaimniecības sektorus, kuros VPP var tikt īstenota Latvijā, EM ir aplūkojusi tos tautsaimniecības sektorus, kuros VPP darījumi tiek plānoti/īstenoti citās ES dalībvalstīs.

Tabula: VPP sektori Eiropas Savienībā

	Mājokļi	Lidostas	Aizsardzība	Slimnīcas	IT	Ostas	Cietumi	Dzelzceļš	Tramvaji	Autoceļi	Izglītības iestādes	Sporta/Atpūta	Vide (ūdens / atkritumi)
Dalībvalstis													
Austrija	x	x		x	x		x	x		x	x		x
Beļģija		x	x	x				x	x	x	x		x
Dānija	x					x	x	x		x	x	x	
Somija			x	x						x	x		x
Francija	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x	x
Vācija	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x		x
Grieķija	x	x								x		x	
Īrija	x			x					x	x	x		x
Itālija	x	x	x	x		x	x		x	x		x	x
Luksemburga		x			x								
Nīderlande	x		x	x		x	x	x		x	x		x
Norvēģija (ne – ES)	x		x	x			x	x		x	x		
Portugāle		x		x	x	x	x	x	x	x	x		x
Spānija	x	x		x		x			x	x	x	x	x
Zviedrija			x	x				x	x	x			
Lielbritānija	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x
Jaunās ES dalībvalstis													
Kipra		x				x				x			x
Čehija		x	x	x				x	x	x	x	x	x
Igaunija				x						x			x
Ungārija	x			x	x		x		x	x	x	x	x
Lietuva									x				
Malta	x			x									
Polija	x	x				x		x	x	x			x
Slovākija		x								x			x

EMZino_260905_VPP; Informatīvais ziņojums Par īstenotajiem pasākumiem valsts un privātās partnerības veicināšanā

	Mājokļi	Lidostas	Aizsardzība	Slimnīcas	IT	Ostas	Cietumi	Dzelzceļš	Tramvaji	Autoceļi	Izglītības iestādes	Sporta/Atpūta	Vide (ūdens /atkritumi)
Slovēnija										x			x
Kandidātvalstis													
Bulgārija		x								x			x
Rumānija	x			x						x		x	x
Turcija		x						x	x	x			x

Avots: *Developing Public Private Partnerships in New Europe*, PricewaterhouseCoopers, 2004 (papildināta ar EM rīcībā esošo informāciju)

Analizējot augstākminēto informāciju par VPP piemērotību tautsaimniecības sektoros, var secināt, ka VPP modeli var piemērot visā tautsaimniecības sektoru spektrā. Tajā pašā laikā, uzskatāmi var redzēt (skat. tabula: VPP sektori ES), ka VPP modelis visbiežāk tiek pielietots sekojošos sektoros, kuros nepieciešamība pēc apjomīgām investīcijām ir augsta:

- autoceļu uzturēšana un būvniecība,
- vides sektorā (ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas projekti),
- veselības nozarē (slimnīcu un poliklīniku infrastruktūras būvniecība un uzturēšana),
- izglītības nozarē (universitāšu, vidējās un pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras būvniecība un uzturēšana),
- mājokļu būvniecība un uzturēšana (visbiežāk – sociālo māju būvniecībā un uzturēšana),
- cietumu būvniecība un uzturēšana,
- citi sektori.

Apskatot VPP tautsaimniecības sektorus Latvijā ir jāsecina, ka VPP modelis ir piemērojams visos augstākminētajos sektoros, bet vispiemērojamākie būs tie, kuros ir nepieciešams ieguldīt apjomīgus līdzekļus, lai panāktu apjoma ekonomikas efektu.

Papildus, atbilstoši LIAA līdzšinējai pieredzei darbā ar konsultatīvā atbalsta sniegšanu potenciālajiem VPP projektu realizētajiem ir redzams, ka Latvijā potenciāls VPP modeļa piemērošanā ir novērojams arī enerģētikas sektorā, jo atbilstoši apkopotajai statistikai aptuveni 70% pilsētu iedzīvotāju izmanto centralizēto siltumapgādes sistēmu pakalpojumus, kamēr situācija šajā nozarē ir salīdzinoši slikta – lielākā

daļa infrastruktūras ir novecojusi un nedarbojas energoefektīvi, turklāt, atbilstoši Nacionālajam Attīstības Plānam nepieciešamās investīcijas siltumapgādes sistēmā līdz tās sakārtošanai atbilstoši ES līmenim ir noteiktas aptuveni 430 milj. Ls apmērā.

4. NOBEIGUMS

Pasaulē VPP ir ļāvusi realizēt lielu skaitu publiskas nozīmes investīciju projektus, un arī Latvijā, ņemot vērā ierobežotā valsts budžeta līdzekļu pieejamību, tā ļautu realizēt nozīmīgu skaitu infrastruktūras projektu, kas pie tradicionālā finansējuma nebūtu realizēti vispār, vai finansējums tiem būtu jāgaida vēl ilgu laiku.

Latvijā VPP realizācija ir tās sākotnējā stadijā. VPP modeļu pielietojums tautsaimniecībā ir neliels. Nelielajam VPP projektu pielietojumam tautsaimniecībā ir vairāki cēloņi, būtiskākie – vispārīgais zināšanu trūkums par VPP un pieredzes trūkums šādu projektu realizācijā.

Valsts ir tikai salīdzinoši nesen uzsākusi aktivitātes VPP veicināšanai, - MK ir apstiprinājis VPP politikas plānošanas dokumentu „Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, Ministru kabineta komiteja ir apstiprinājusi „Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu ieviešanas rīcības plānu projekts 2005-2009.gadam”, norisinās darbs pie jauna Koncesiju likuma izstrādes, un konsultatīvā atbalsts sniegšanas potenciālajiem VPP projektiem.

VPP ir realizējama visos tautsaimniecības sektoros. ES visbiežāk VPP projekti tiek realizēti sektoros, kas prasa apjomīgas publiskā sektora investīcijas, - transporta, vides, veselības, izglītības nozarēs u.c. sektoros.

Arī LIAA jau šodien sniedz atbalstu potenciālo VPP projektu realizācijā mājokļu (ēku), enerģētikas, izglītības, autoceļu u.c. jomās.

Apskatot Latvijas tautsaimniecības sektorus VPP piemērotībai ir jāsecina, ka tie pamatā neatšķiras no VPP sektoriem ES, izņemot enerģētikas sektoru, kur ES dalībvalstīs šis sektors, ņemot vērā sektora komerciālo raksturu, jau lielā mērā ir sakārtots, kamēr Latvijā šajā sektorā nepieciešamība pēc investīcijām ir augsta, un ierobežotā publiskā finansējuma apstākļos pastāv iespēja, ka investīcijas netiks veiktas plānotajā laikā un apjomā, kā rezultātā pamatlīdzekļu vērtība un to ekonomisko atdeve ievērojami samazināsies.

„Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu rīcības plānā 2005.-2009.gadam” minētās aktivitātes ir vērstas uz to, lai

tautsaimniecībā tiktu realizēts lielāks investīciju projektu skaits ar privātā sektora resursu piesaisti, un tiktu izveidota prognozējama VPP procesu regulējošā un veicinošā vide.

Ekonomikas ministra vietā -
Aizsardzības ministrs

E.Repše

2008.05.16. 16:35
3250
Pārups,
Andris.Parups@em.gov.lv, 7013045